

CAL IMAGINAR FÓRMULES. EL FINANÇAMENT DE LES LLIBERTATS CATALANES

En un recent article meu aparegut a «La Vanguardia» amb el títol «Canvi d'òptica», propugnava una tesi que em sembla correcta, si més no mentre s'arriba a quelcom més definitiu.

A parer meu, en règim democràtic, els diners dels contribuents li pertanyen en exclusiva mentre en un parlament lliurement elegit no es demostrï la conveniència de finançar uns serveis públics determinats. Aquest dret a discutir l'aportació que cal fer a l'erari públic i, sobretot, el dret del poble a decidir sobre la destinació que hom ha de donar als fons així recaptats és a l'origen de tots els parlaments democràtics del món i continua essent-ne el suport i la justificació principals. Només els sistemes autoritaris recapten i despenen els diners dels ciutadans sense donar-ne cap explicació.

Per extensió d'aquesta argumentació vaig arribar a la conclusió que els diners recaptats pel fisc a Catalunya eren dels catalans mentre no es demostrés el contrari. Actualment l'Estat espanyol adopta una actitud diametralment oposada, molt en consonància amb la seva essència autoritària. A Catalunya i pertot arreu es recapta, sense cap consulta, allò que l'Estat creu oportú, i aquests diners pertanyen, no caldria sinó, a la Hisenda Pública espanyola, que els despendrà sense més explicacions. És una posició que té la lògica de la força, però que serà inadmissible en un futur règim de llibertat i de respecte al ciu-

tadà i a les nacionalitats i regions que integren el nostre Estat.

Quantitativament, el meu punt de vista representa que més de setanta cèntims de cada pesseta recaptada pel fisc a Catalunya es quedin a Catalunya. En canvi, si seguim el criteri aplicat per l'Administració central, menys de quaranta cèntims per pesseta tornen a Catalunya a través de les despeses públiques centralitzades, quan i com el Govern graciosament ho acorda. Segons la primera fórmula, exercim un dret, mentre que, d'acord amb la segona, rebem una ajuda, sempre revocable i sense que serveixi de precedent. Un món de diferència entre ambdues posicions.

A més de constituir un canvi de justícia aquest canvi d'òptica, ens subministra un criteri aproximat per a un primer càlcul de la xifra que Catalunya necessita canalitzar a través del sector públic. A manca d'una avaluació directa dels serveis públics que Catalunya necessita, sembla escaient de dir que necessitem per a nosaltres tot el que paguem, sense més excepció que els pagaments que hem d'efectuar justificadament fora de Catalunya. Ara: fins i tot retenint a Catalunya els diners que són nostres, és clar que aquests diners no seran suficients per a finançar el sector públic ampliat i envigorit que tots plegats desitgem. Cal recaptar més fons per a les Hisendes federades o regionalitzades, que ara tant me fa aquest distíngu.

Això no és tan fàcil, perquè, si Catalunya grava en excés —o sigui més que la mitjana espanyola— els seus residents, és molt probable que aquests i llurs activitats econòmiques se'n vagin a una altra banda fugint de la pressió fiscal discriminatòria. Del costat de l'Administració central, massa descentralització espacial dels ingressos dificultaria una política de redistribució de rendes, que bàsicament pertany a l'àmbit generat de l'Estat espanyol. Altrament, els contribuents rics es refugiarien en

la jurisdicció substatal més benèvola i s'endurien llurs negocis. Vegeu què passa amb els règims forals. Crec que és possible de trobar pel món de la teoria tributària alguna forma que reuneixi, juntament amb una capacitat recaptadora suficient, una absència d'efectes perversos sobre l'ètica tributària i sobre altres postulats de la Hisenda Pública moderna que cal respectar. Atès que no partim de zero, jo m'hi pensaria dues vegades abans d'entrar a sac en el sistema tributari vigent en cerca de la fórmula que ens interessa. Més aviat miraria de complementar-lo a poc a poc amb la fórmula més escaient.

Jo procuraria de concentrar esforços en l'impost sobre la renda de les persones físiques i dedicar l'augment d'ingressos obtingut a través d'aquests impost a reforçar les jurisdiccions estatutàries. Com que la recaptació seria d'àmbit estatal, podria ésser progressiva i, per tant, redistributiva a nivell personal de la renda, sense perill d'evasió geogràfica. Com que, a més, es repartirien els diners recaptats donant una quantitat igual per a cada persona resident en les distintes unitats substatals, les classificades pobres rebrien una quantitat proporcional superior a la que correspondria a les més riques. Com que la fórmula també tindria flexibilitat incorporada com correspon a tot impost sobre la renda, fóra d'efectes compensatoris i estabilitzadors del cicle econòmic. Finalment, com que el producte fóra totalment lliurat a les jurisdiccions substatals, de forma automàtica general i sense condicions, no n'afectaria la sobirania. Per acabar, diguem que, pel fet d'ésser altament productiva, aquesta via estimularia la vitalitat de les unitats no estatals i els permetria de desenrotllar llurs funcions.

Exemple: encara que el P.N.B. no equival a la base d'un impost sobre la renda, s'hi assembla. Aleshores hem calculat que si en capturàvem fiscalment un 4 per cent i el repartíem per capitació a les regions fiscals autònomes, obtindríem (1972-73) un ingrés net de 18.000 milions de

pessetes per a Catalunya. Aquesta suma representa el 100 per cent d'increment sobre els pressupostos locals (Ajuntaments i Diputacions) catalans normals avui. Amb aquesta hipòtesi la pressió fiscal catalana per tots conceptes —estatal i local, però sense seguretat social— augmenta un 30 per cent, passant del 16 per cent al 20,5 per cent.

Malgrat aquest augment, situaríem la pressió catalana bastant per sota de la que és usual en els països industrials. Cal reconèixer que la fórmula permet d'augmentar la recaptació per damunt del 4 per cent del P.N.B. que hem pres com a exemple. D'altra banda, posaríem el tant per cent del P.N.B. espanyol dedicat a les jurisdiccions substamentals, i sobretot el percentatge que se'ls dedica de la despesa pública estatal global, una mica més a prop —no pas gaire més— de la situació que preval en països descentralitzats, com els Estats Units, l'Alemanya Federal o fins i tot Itàlia.

Jo crec que ha arribat el moment que comencem a parlar seriosament, deixant per a coses menys importants que els diners de Catalunya la nostra inclinació natural a «fer volar coloms». Parlar menys d'autodeterminació, que és una cosa que ja ningú no discuteix, almenys a Catalunya, i preocupar-se més per l'abast econòmic i pràctic d'aquests mots. Calculem ara una mica les conseqüències del que tan alegrement proclamem, que no deixa d'ésser una manera pràctica de tocar de peus a terra i, doncs, d'assegurar que no acabi tot en la frivolitat i en el desconcert. ¿S'ha estudiat, per exemple, si són compatibles la planificació centralitzada que tants catalanistes propugnen amb la descentralització de les decisions econòmiques que tants planificadors sembla que adopten? Jo crec que no. Però el mínim que han de fer els qui pensen el contrari és entrar en el detall i demostrar-nos com ho manegaran tot plegat.

És clar, per exemple, que el *tax credit* permet de fi-

nançar amb més autonomia les activitats de les jurisdiccions substamentals que el *tax sharing*. La primera fórmula funciona amb dificultats a les regions autònomes del Canadà. Com operaria en el nostre país? La segona funcionà a l'època del nostre Estatut del 32 amb insatisfacció general. Com corregir els seus defectes centralitzadors?

Els impostos traspassats *in toto* a Catalunya el 1932 —les contribucions rústica i urbana i els antics drets reals— haurien recaptat si fa no fa 11.000 milions de pessetes el 1973. Amb prou feines el 10 per cent de les nostres necessitats mínimes. ¿Com fer créixer aleshores la nostra recaptació, pas previ indefugible d'una autonomia catalana progressiva i socialment inspirada?

D'altra banda, tothom sap que la Hisenda Pública moderna és intervencionista i funcional. Que això l'obliga a assenyalar-se uns objectius com el de l'equitat tributària i social, el de l'estabilitat anticíclica i el de la creixença harmònica que la societat contemporània exigeix. Aquests postulats, en principi, i per motius tècnics, tendeixen a exigir un àmbit d'actuació estatal. ¿Com els compaginarem amb els postulats del federalisme o de l'Estatut? Potser sí, però no és pas fàcil. El que no pot Catalunya és posar-se en contra de la política econòmica del progrés que correspon a la fi del segle xx. Cal imaginar fórmules que donin satisfacció a la nacionalitat catalana i que siguin tècnicament acceptables en el món d'avui.

En fi, senyors, ¿em permeten que els pregui de dedicar menys temps als discursos i més esforç a pensar?

Ah, que no me'n descuidi! On, sobretot, els catalans volem les mans lliures sense condicions és a l'hora de distribuir i administrar la despesa pública.

30 maig 1976